

absztrakt

Az **Absztrakt** az MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi

Kutatóközpont új rendszeres hírlevele, amely közérthető és olvasmányos formában tájékoztat a központ három intézetében zajló munkáról, eredményekről, nyilvános programokról, közgazdaságtanról, regionális tudományról és a kapcsolódó tudományterületekről. Célunk, hogy betekintést nyújtsunk munkánkba és közelebb hozzuk a tudományt a mindennapi élethez.

[Absztrakt < latin: abstract (elvont) < abs-, ab- (el; határozói előtag l.) + traho (húz, von)]

II. évfolyam 2. szám

2019. március 19.

Esszék

A humán tudományok hasznáról

Köllő János (szakmai vezető MTA KRTK Adatbank, MTA KRTK KTI)
Közreműködők: *Fazekas Károly* (főigazgató, MTA KRTK), *Havas Attila* (MTA KRTK KTI), *Lengyel Balázs* (MTA KRTK KTI) és *Muraközy Balázs* (MTA KRTK KTI)

Annak ellenére, hogy szabadalmi eljárások a társadalomtudományi kutatások nyomán ritkán indulnak, és vállalati innovációt közvetlenül segítő eredmény is kevesebb születik ezeken a területeken, mint a

természettudományokban, hozzájárulásuk az élhetőbb emberi világhoz jelentős. A humán tudományok hasznát négy oldalról megvilágító, az MTA honlapján publikált írásukban a szerzők három konkrét példát is felhoznak az ilyen kutatások gazdasági hasznosulására. A gépi nyelvészet esete, a menedzsmentdöntések vagy a mentalizációs képesség fejlesztése a mesterséges intelligencia segítségével jól példázza, hogy az alap kutatások milyen jelentős innovációs haszonnal járnak. [Tovább a cikkre](#)

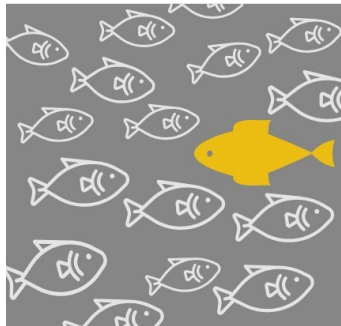
Forrás

Társadalomtudományi intézetek a Közvágóhíd közelében

Simai Mihály (akadémikus, vezető tanácsadó, Világgazdasági Intézet)

„A társadalomtudományok, beleértve olyan területeiket is, mint a filozófia vagy a bölcsészet, a XXI. században csak azokkal szemben szorulnának védelemre vagy létük, fontosságuk igazolására, akiket elvakított a szűklátókörűség, a politikai rosszindulat vagy olyan eszmék, amelyek hívei eleve a kritikus emberi gondolkodás korlátozására törekednek.” – kezdi Simai Mihály akadémikus a VGI blogján olvasható írását. A sors iróniája, hogy a Humán Tudományok Kutatóháza, amelybe néhány éve átköltöztették az akadémia társadalomtudományi intézeteit, éppen a

Közvágóhíd közlekedési csomópontjának közelében helyezkedik el. Az akadémikus több mint egy évtizeden át vett részt egy 17 szakterületen működő nemzetközi kutatóintézeti hálózat vezetésében, intézetek alapításában, összevonásában, átalakításában. Olyanra nem emlékszik, hogy a kutatóhálózat fenntarthatóságáról szakmai érvek nélkül határoztak volna. Azokban az országokban, ahol ez előfordult, évtizedek után sem tudták helyrehozni az emberi erőforrásokban, a gazdaságban, a társadalomban és a közgondolkodásban okozott károkat. [Tovább a blogra](#)

„Vannak hamis proféták”

Havas Attila (tudományos főmunkatárs, MTA KRTK KTI)

Az innovációval kapcsolatban általában olyan pozitív asszociációink vannak, mint „hasznosságnövelés”, „javulás”, „jobbítás”, de vajon tudjuk-e, hogy tudományos értelemben mit jelöl ez a szó. Havas Attila, az innováció területének egyik legautentikusabb KRTK-s szakértője nemzetközi kutatási együttműködések részvevőjeként és tudománypolitikai döntés-előkészítési csoportok szakmai tanácsadójaként több évtizede műveli ezt a területet.

Az *Élet és Irodalom* 2019. február 15-i számában megjelent írása rávilágít arra, mennyire távol került a média és közbeszédünk szóhasználata a szakmai fogalmak valódi jelentésétől. A cikkből kiderül, mi a különbség az innováció és a kutatás-fejlesztés között, melyiknek hol a helye a gazdaságban. A kutató bemutatja az innovációpolitikai beavatkozásokra alkalmazható különböző tudományos elméleteket, illetve, hogy miért alapvető fontosságúak a párhuzamos kutatások, akár az elődök kutatásainak megisméltése és a tudományos eredmények ellenőrzése. Kifejti, a hazai innovációs rendszert lehet és kell is fejleszteni, ebben azonban meghatározó szerepet kell adni a társadalmi párbeszédnek és a szakmai hozzáértésnek. „A világ nem fog leállni, hogy udvariasan megvárja, amíg felébredünk”. [Tovább a cikkre](#)

Kutatások

Roma és nem roma diákok iskolai barátságai. A roma és nem roma diákok között létrejövő iskolai barátságokat vizsgáló kutatásukról számol be **Hajdu Tamás, Kertesi Gábor és Kézdi Gábor** a *B.E. Journal of Economic Analysis & Policy* [nemzetközi szakfolyóiratban megjelent tanulmányukban](#). Vizsgálatukat a szerzők a nyolcadik évfolyamra járó magyarországi tanulók mintáján végezték, és arra jutottak, hogy az interetnikus barátságok létrejöttét alapvetően két hatás befolyásolja: az

iskolai eredmények, illetve az, hogy a diákok milyen mértékben vannak kitéve egymás társaságának az osztályban. A jó tanulmányi eredményű roma tanulóknak több nem roma barátja és kevesebb nem roma ellensége van, mint a rosszul tanuló roma fiataloknak. Közvetett bizonyítékok utalnak arra, hogy a hatás oksági jellegű lehet, és erősségéhez valószínűleg hozzájárul, hogy a magyarországi általános iskolások tartós osztályközösségekben, egymást jól ismerve töltik el az általános iskola nyolc évét. A szerzők szerint az oktatáspolitikai egy kombinált stratégiával segíthetné elő a leghatékonyabban az interetnikus barátságokat az iskolákban: egyfelől, vegyes osztályok létrehozásával teremthetne lehetőség a roma és nem roma gyerekek közötti kontaktusokra, másfelől, a roma tanulókra is kiterjedő oktatási reformokkal javíthatná a hátrányos helyzetű tanulók iskolai teljesítményeit. [Tovább a cikkre](#)

Közgazdaságtan a jogalkalmazásban. Az elmúlt években a jogalkalmazási közgazdaságtan (*forensic economics*) megkapta a közgazdasági szakmai körökben hivatalos elismerésnek számító JEL-kódot, a *Journal of Economic Literature* folyóirat tárgyszavazásra használt betűből és számból álló jelölését. Eleinte a *forensic economics* alatt elsősorban a kártérítési ügyekben a kár becsléséhez szükséges közgazdasági eszközöket értették. Mára inkább egyfajta gyűjtőnévévé

vált a bírósági eljárásban, a tárgyalóteremben szakértő közgazdászok által alkalmazott különféle közgazdasági elméleteknek. Az igazságszolgáltatással történő több évtizedes együttműködés megtermékenyítően hatott a közgazdaságtani elméletekre is. Ennek a fejlődésnek az állomásait, az ágazati és versenyszabályozásban, a versenyjogi eljárásokban alkalmazott közgazdasági módszereket és a jogászok és közgazdászok különös viszonyának alakulását tekinti át **Valentiny Pál**, a KTI piac- és vállalatelméleti kutatócsoportjának vezetője a *Közgazdasági Szemlében* megjelent – gyakorlati példákkal illusztrált – írása. [Tovább a cikkre](#)

Matematikai közgazdasági modellek középiskolás fokon. Népeség-dinamikai modellek, elemi nyugdíjmodellek, optimális adócsalás, jelzáloghitel elemi modelljei. Négy példa a **Simonovits András** (tudományos tanácsadó, KTI) által összegyűjtött és elmagyarázott több tucat matematikai közgazdasági modell közül. A szerző ötven év tapasztalatát felhasználva vezeti olvasóját a matematikai közgazdasági modellek világába. A témák kiválasztásakor legfontosabb szempontja az volt, hogy egy középiskolás számára is

érdekes és fontos modelleket mutasson be közérthető módon. A megfogalmazások során a hangsúly majdnem mindig a közgazdaságtanon van, itt a matematika csak a „szolgálólány” szerepében tűnik fel. A könyv számos példát és feladatot, valamint azok megoldásait is tartalmazza, remélve, hogy „*az előadandó modellek valóban segítenek az olvasónak a valóság jobb megértésében és a matematika viszonylag új alkalmazásainak elsajátításában*”. Egyes témák vetítéses kidolgozása megtalálható **a szerző honlapján**, aki a megjegyzéseket és észrevételeket **erre a címre** várja. **Tovább a tanulmányra**

A játékelmélet és a jog. Tudja-e, hogy mi a közös a munkaidőben és a dress code-ban, hova menjen, ha lemerült a telefonja, és még nem tisztázták a találka helyszínét, létezik-e olyan algoritmus, amely őszinteségre sarkall? Ilyen és hasonló kérdésre találhatunk választ **Kóczy Á. László**, a KTI játékelméleti kutatócsoportjának vezetője *Játékelmélet és jog* című műhelytanulmányában. A szerző elsősorban fiatal jogászok számára ajánlja játékelméleti gyűjteményét. Mint elmondja, a

játékelmélet a konfliktusok modellezéséhez a matematika nyelvét használja. A jelölések, fogalmak kicsit absztraktak, de a módszerek megértéséhez, alkalmazásához nem szükséges magas szintű matematika.

Tovább a tanulmányra

Egyenlőtlen esélyek a lakhatásra. Köztudomású, hogy Magyarországon nagyon magas – a lakosság közel 90 százaléka – a saját tulajdonú lakásban élők aránya. Ez részben annak köszönhető, hogy a mindenkori kormányok lakáspolitikájában kiemelkedő szerepet töltött és tölt be a hitelen alapuló lakástulajdonszerzés ösztönzése. Ez a lakáspolitikai eszköz, amely kamattámogatásban és vissza nem térítendő támogatásban nyilvánul meg, kiadási oldalon messze felülmúlja a lakáspolitikai szociális szegmensére – lakásfenntartási támogatásokra – fordított kiadásokat. **Jelinek Csaba** és **Pósfai Zsuzsanna**, az RKI kutatói azt

mutatják be, hogy az elmúlt évtizedekben a lakhatással kapcsolatos magyarországi közpolitika hogyan vált egyre inkább ketté: a tehetősebbeket, illetve a legszegényebbeket célzó beavatkozásokra. A kutatók leírják, hogy a lakáspolitikai beavatkozások milyen mechanizmusokon keresztül járulnak hozzá az elmaradott térségekben élők és a hátrányos társadalmi helyzetű csoportok további leszakadásához. A szerzők egy olyan lakáspolitikát javasolnak, amelynek központjában *a megfizethető lakhatás* biztosítása áll, akár a köztulajdonban lévő bérlakásállomány bővítésével, akár a nonprofit alapon működő intézményes tulajdonú lakásállomány kialakításának a támogatásával. Az angol nyelvű tanulmány a **RegPol2 nemzetközi projekt** *Regional and Local Development in Times of Polarisation* című zárókötetében olvasható. **Tovább a tanulmányra**

Brazília korunk világrendszerében. A brazil gazdaság erősen kötődik a világpiachoz, annak ellenére, hogy földrajzi adottságai alapján az ország akár önellátásra is képes lehetne. Éppen ez az adottság – a hatalmas gazdasági potenciál és az önellátásra való képesség – veti fel a kérdést, hogy miért nem volt képes Brazília felzárkózni a legfejlettebb országok közé. A *Statisztikai Szemlében* megjelent cikkében e kérdést vizsgálva tekinti át **Artner Annamária**, a VGI tudományos főmunkatársa a brazil

gazdaság utóbbi néhány évtizedének fő gazdaságpolitikai kurzusait, illetve azok hatását a lakosság életszínvonalára, valamint az ország világgazdasági felzárkózására. **Tovább a cikkre**

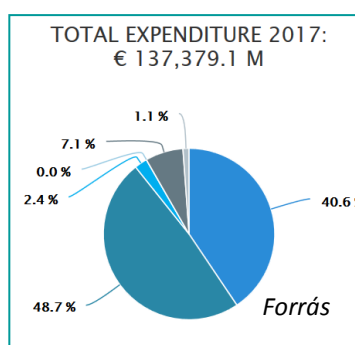

Függés, függetlenség és bizonytalanság az energiapiacokon

A 2011-es **nemzeti energiastratégiának** két fő jellemzője: a növekvő közvetlen állami jelenlét és az olcsó atomenergiára alapozó gazdaságfejlesztés. A kormányzat hat árammix-forgatókönyv közül az atom–szén–zöld forgatókönyvet választotta ki. **Weiner Csaba**, a VGI tudományos főmunkatársa a *Köz-gazdaság* folyóiratban megjelent tanulmányában összefoglalja a három energiahordozóra alapozó fejlesztési irány

gazdasági mutatóit, bemutatja a gázenergia térvesztésének hátterét, és ezek tükrében elemzi a tervezett új atomerőmű (Paks II.) megépítésében rejlő lehetséges előnyöket és kockázatokat. **Tovább a tanulmányra**

EU Mozaikok

Az EU büdcséjéről közérthetően. Az Európai Unió közös költségvetése évente közel 150 milliárd euróra rúg, ennek egyharmadát osztják újra, csoportosítják át a nettó befizető országoktól a nettó kedvezményezettek felé. Az EU-költségvetés esetében különbséget kell tenni az éves büdcsé és a többéves pénzügyi keret között. Ez utóbbi rögzíti egy hétéves időszak éves költségvetéseinek felső határát és szerkezetét, továbbá azt is, hogy a közös politikákra és programokra évente mekkora összegeket szánnak. Ennek a kétféle büdcsének a közérthető bemutatásával, a bevételek és kiadások elemeivel, illetve Magyarország EU-ban eltöltött első 14 évének költségvetési egyenlegével és annak időbeli alakulásával foglalkozik

Somai Miklósnak, a VGI tudományos főmunkatársának *EU Mozaikok* írása. **Tovább a cikkre**

Mi a H2020? Kutatás-fejlesztés az EU-ban. Európa 2014-re a világ egyik fő tudásgyárává vált. Pozíciója erősítésére és a tehetséges kutatók kiáramlásának megfékezésére a 2008-as pénzügyi válságot követően az EU minden eddiginél ambiciózusabb tervvel, az Horizont

2020 programmal állt elő. A kutatási keretprogram 80 milliárd eurós költségvetésével messze felülmúlja a korábbiakat. A stratégia 2010-es elfogadásakor az egyik fő célindikátor az volt, hogy 2020-ra a tagállamok EU-szinten átlagosan a GDP 3 százalékának megfelelő összeget fordítsanak kutatásra. Ez az érték 2017-ben Németországban ugyan elérte a célzott mértéket, de a 28 tagállam átlagában csak 2,07 százalék, Magyarországon pedig mindössze 1,35 százalék ment erre a célra. A tudás nemzetköziesítését ösztönző program a négy szabadság (az áruk, a tőke, a szolgáltatások és a személyek szabad mozgása) mellé ötödikként a tudás szabadságát illeszti. A Horizont 2020 program előzményeiről és célkitűzéseiről szól **Kerény Ádámnak**, a VGI tudományos segédmunkatársának az *EU Mozaikok* sorozatban megjelent ismeretterjesztő írása, ahol a programhoz kapcsolódó hasznos háttérdocumentumok is elérhetők. **Tovább a cikkre**

Vactare necesse est, azaz közlekedni kell. A rendszerváltást követő első évtizedben a hazai úthálózat fejlesztése hitelből és magántőkéből valósult meg. A kétezres évektől viszont az európai uniós források felhasználása vált meghatározóvá az infrastruktúra fejlesztésében. A nemzetközi áruforgalom ezzel párhuzamos fokozódása azonban egyre nagyobb terhelést is jelent a közutak minőségére és a környezetre. Útjaink mindössze 10-15 százaléka nevezhető jó minőségűnek, és ezt jórészt a

nemzetközi közlekedésbe bekapcsolt sugaras szerkezetű (azaz Budapest központú) infrastruktúra-hálózat képezi. Az elmúlt húsz esztendő közútfejlesztési beruházásait veszi sorra **Túry Gábor**, a VGI tudományos munkatársa az *EU Mozaikokban* megjelent írásában. **Tovább a cikkre**

Konferenciabeszámoló

Konvergencia, állami szerepek, beruházások és vállalkozók az Európai Unióban

A KRTK új EU (Európai Unió) kutatócsoportja a három intézet együttműködésével jött létre. A műhely résztvevői január 17-én tartották első konferenciájukat, ahol a kutatók bemutatták saját kutatási területüket és számot adtak legfontosabb eredményeikről. **Tovább a konferenciabeszámolóra**

Színes adatok

Lovász László (elnök, MTA): **Alapkutatási kiskaté - Lovász László írása a felfedező kutatások fontosságáról.** mta.hu, 2019. március 18.

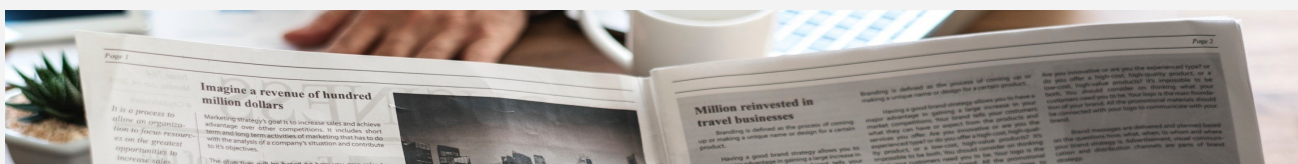
Muraközy Balázs (MTA KRTK KTI „Lendület” Vállalati Stratégia és Versenyképesség csoport vezetője): **Néhány egyszerű tanács az Akadémia átszervezéséhez.** G7, 2019. márc. 5.

Muraközy Balázs (MTA KRTK KTI “Lendület” Vállalati Stratégia és Versenyképesség csoportvezető) **Mit mondanak a közgazdasági kutatások a versenyképességről?** a G7 podcast heti vendége, 2019. február 23.

Csillag Ádám filmje az **"Élőlánc a tudományért"** tüntetéséről.

Inotai András: **A politika ne foglalkozzon a tudománnyal.** Népszava, 2019. február 12.

Ajánló a **KTI Blogról** (szerk.: Madarász Aladár)

Aki szereti Európát, az változtatni akar – **To love Europe is to change it.** **Thomas Piketty,** piketty.blog.lemonde.fr, 2019. március 12.

A fenntartható deficit – **Sustainable deficits.** **David Andolfatto,** andolfatto.blogspot.com, 2019. március 11.

A vállalatok finanszírozása a globális válság után – **Firm financing in bank-based and market-based financial systems after the Global Crisis.** **Natasha Kalara, Lu Zhang, Karen van der Wiel,** voxeu.org, 2019. március 9.

Oroszország az I. világháborúban: mozgósítás, gabona és forradalom – **Russia in the Great War: Mobilisation, grain, and revolution.** **Andrei Markevich,** voxeu.org, 2019. március 9.

A német adóssághék: a legrosszabb költségvetési szabály? - **Is the German Debt Brake the worst fiscal rule ever?** **Simon Wren-Lewis,** mainlymacro.blogspot.com, 2019. március 8.

Monetáris politika: normalizáció és a további út – **Monetary Policy: Normalization and the Road Ahead.** **Chair Jerome H. Powell,** Speech at the **2019 SIEPR Economic Summit,** Stanford Institute of Economic Policy Research, Stanford, California, 2019. március 8.

Amikor nincs értelme az óriáscégek szétszedésének – *When breaking up makes no sense*. Joshua Gans, digitopoly.org, 2019. március 8.

A kínai nemzeti számlák szigorú szakértői vizsgálata (egy Brookings-konferencia anyagai) — *A Forensic Examination of China's National Accounts*. Wei Chen, Xilu Chen, Chang-Tai Hsieh, Zheng (Michael) Song, brookings.edu, 2019. március 7. *Download the conference draft*

Egy tankönyv-író reflexiói – *Reflections of a Textbook Author*. N. Gregory Mankiw
Harvard University honlapja, scholar.harvard.edu, 2019. március 6.

Miért kell különbözőség a közgazdaságtanban – *Why diversity in economics?* Emily Eisner and Nina Roussille, Women in Economics at Berkeley, calwomenofecon.weebly.com, 2019. március 5.

Novella

Leo Szilárd: *Mark Gable Foundation*. Leo Szilard Papers. MSS 32. Special Collections & Archives, UC San Diego Library, 1948. július 28.

.. *Would you intend to do anything for the advancement of science?" I asked. "No," Mark Gable said, "I believe scientific progress is too fast as it is." "I share your feeling about this point," I said with the fervor of conviction, "but then, why not do something about the retardation of scientific progress?" "That I would very much like to do," Mark Gable said, "but how do I go about it?"..*

Programajánló

március 21. 10.00–12.00 Budapest, **Muraközy Balázs: Skill-Biased Innovation Activities: Evidence from Hungarian Firms.**
KTI szeminárium

március 22. 9.00 – 9.30 Győr, **Lados Mihály: Planning Sustainable Urban Mobility Plan for Functional Urban Area.** A jövő kihívásai: Alternatív – Autonóm – Kooperatív – Komparatív Mobilitás, *Közlekedéstudományi Egyesület IX. éves konferenciája*

március 22. 10.15–10.45 Győr, **Jóna László: Gyalogosok alternatív útvonalválasztása.** A jövő kihívásai: Alternatív – Autonóm – Kooperatív – Komparatív Mobilitás, *Közlekedéstudományi Egyesület IX. éves konferenciája*

március 27. 10.00–13.00 Budapest, **Kerényi Ádám – Müller János: Szép új digitális világ? – A pénzügyi technológia és az információ hatalma.** A *Hitelintézeti Szemle 2019.* márciusi számának bemutatója az MNB Teátrumában (*előzetes regisztráció* szükséges)

április 1. 10.00–15.00 Budapest **Esélyegyenlőtlenségek Magyarországon.** Az RKI esélyegyenlőtlenségeket kutató műhelyének konferenciája

április 1. 11.00–13.00 Budapest, **Varga Júlia: A felsőfokú végzettségűek foglalkozási mobilitása.** MTA Doktora címre benyújtott értekezés nyilvános vitája, MTA Székház Felolvasóterem

április 4. 14.00–16.00 Budapest, **Kónya István, Krekó Judit, Oblath Gábor: Bérhányadok az EU-ban – az iparági hatások és a relatív árak szerepe.** KTI szeminárium

április 25. 14.00–16.00 Budapest, **Somogyi Róbert: Prioritization vs Zero-rating: Discrimination on the Internet.** KTI szeminárium

Publikációk

Könyvek

Havran Dániel – Klement Judit – Nagy Dániel Gergely (szerk.): MA 70 – Tanulmányok Madarász Aladár tiszteletére: Eszmék – történetek – elméletek.

Budapest, MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, 2019.

343 p.

Faragó László: Téri lét – Társadalmi fordulat a térelméletben, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019. 240. p.

Folyóiratcikkek

Czifrusz Márton: Mi a tér szerepe a társadalmi folyamatokban? Új Egyenlőség, 2019. 02. 17. p. online

Dudás Gábor – Boros Lajos: A közösségi gazdaság (sharing economy) definiálásának dilemmái. Tér és Társadalom, 33. évf. 1. sz. 2019. pp. 107–130.

Gajzágó Éva Judit – Gajzágó Gergő: Az innováció finanszírozásának lokális vetülete.

Területi Statisztika, 59. évf. 1. sz. 2019. pp. 69–96.

Káposzta József – Honvári Patrícia: A smart falu koncepciójának főbb összefüggései és kapcsolódása a hazai vidékgazdaság fejlesztési stratégiájához. Tér és Társadalom, 33. évf. 1. sz. 2019. pp. 83–97.

Kiss Judit: Tényekkel a migrációs tévhitek ellen : gondolatok Szentes Tamás A nemzetközi migráció ügye a szélsőséges nézetek tükrében című előadása kapcsán. Magyar Tudomány, 180. évf. 1. sz. 2019. pp. 53–66.

Lőrincz László – Kiss Károly Miklós – Elekes Zoltán – Csáfordi Zsolt – Lengyel Balázs: Az iparágak közti hasonlóság mérésének hálózati módszerei és relevanciájuk a gazdaságfejlesztésben. Közgazdasági Szemle, 66. évf. 1. sz. 2019. pp. 22–52.

Lux Gábor: A Modern városok program újraiparosítási törekvései. Tér és Társadalom, 33. évf. 1. sz. 2019. pp. 44–65.

Rechnitzer János: Nagyvárosok a magyar területi politikában és területfejlesztésben a rendszerváltozástól napjainkig. Tér és Társadalom, 33. évf. 1. sz. 2019. pp. 3–26.

Kiadó: MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont **Székhely:** 1097 Budapest, Tóth Kálmán u. 4.

Szerkesztők: Balabán Zsuzsa, Siposs Zoltán **Olvasószerkesztő:** Patkós Anna

Feliratkozás/Leiratkozás